

Program profilaktyki szkolnej

1. Wprowadzenie

Zgodnie z rozporządzeniem MENiS z 26 lutego 2002 komisja ds. profilaktyki wypracowała a Rada Pedagogiczna zatwierdziła szkolny program profilaktyczny dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów i warunków w jakich funkcjonuje szkoła.

Zadaniem szkolnej profilaktyki jest ochrona człowieka w trakcie jego rozwoju przed zagrożeniami oraz reagowanie w sytuacjach rozpoznania pierwszych prób podejmowania zachowań ryzykownych poprzez odwołanie się do specjalistycznej pomocy.

Poprzez zachowania ryzykowne rozumiemy wszelkie typy aktywności zwiększające prawdopodobieństwo pojawienia się niekorzystnych psychologicznych, społecznych i zdrowotnych konsekwencji zaburzających prawidłowy rozwój młodego człowieka. Do czynników ryzyka, ułatwiających zachowania ryzykowne, zaliczamy: środowisko społeczne promujące dany typ zachowań, konflikty i doświadczanie izolacji, dysfunkcyjna grupa rówieśnicza, słabe wyniki w nauce, łatwy dostęp do substancji psychoaktywnych, wczesne próby zażywania substancji psychoaktywnych i niewłaściwych zachowań.

Przed podejmowaniem zachowań ryzykownych chronią takie czynniki jak: silna więź emocjonalna z wychowawcami, zainteresowanie nauką i rozwijaniem swoich zdolności, regularne praktyki religijne, umiejętności interpersonalne i uwewnętrzniony szacunek do norm społecznych.

Rozpoznanie czynników ryzyka i chroniących w środowisku ucznia wskazuje kierunki działań profilaktyki szkolnej. Jest ona ściśle związana z programem wychowawczym szkoły a jej głównym zadaniem jest wzmacnianie czynników chroniących poprzez działania obejmujące różne sfery życia wychowanka.

Środowisko szkolne zostało przebadane za pomocą ankiet, obserwacji i wywiadów z uczniami, pracownikami szkoły i rodzicami. Wynika z nich, że podejmowane dotąd działania odnoszą pożądany skutek ale mimo to pojawiły się pewne problemy, którym chcemy przeciwdziałać w przyszłości, a są to:

1. Nagminne używanie wulgaryzmów i brak kultury osobistej szczególnie w relacjach uczeń-uczeń
2. Niszczenie mienia szkolnego
3. Kłopoty w nauce i niska frekwencja na lekcjach szczególnie wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych
4. Nagminne usprawiedliwianie przez rodziców wszystkich nieobecności nawet pojedynczych godzin w trakcie zajęć
5. Rzadkie przypadki agresji w różnych nie fizycznych formach
6. Poszukiwanie wsparcia poza gronem kompetentnych osób
7. Rzadkie przypadki kradzieży
8. Palenie papierosów i inne uzależnienia
9. Bardzo wysoki poziom stresu szkolnego u uczniów nawet bardzo zdolnych
10. Konflikty między wychowawcami a podopiecznymi
11. Duża liczba wypadków w trakcie zajęć

Ujawnienie pewnych problemów zaistniałych w naszej szkole umożliwia sformułowanie konkretnych zadań. Celem podejmowania tych działań będzie zminimalizowanie wpływu czynników ryzyka które legły u podstaw niewłaściwych zachowań.

Zdiagnozowane problemy	Możliwe przyczyny	Zadania prewencyjne
Nagminne używanie wulgaryzmów i brak kultury osobistej szczególnie w relacjach uczeń-uczeń	Obyczaj środowiskowy Solidaryzowanie się z grupą Chęć zwrócenia na siebie uwagi Manifestacja buntu Negatywne emocje Wzorce medialne Brak reakcji dorosłych Ubóstwo języka	Odciągnięcie młodych od środowisk o niewłaściwych nawykach Rozwijanie umiejętności interpersonalnych Nauka świadomego odbioru informacji z różnych źródeł Zdecydowane i konsekwentne zwracanie uwagi Poszerzanie zdolności językowych
Niszczanie mienia szkolnego	Bezkarność Brak świadomości kosztów takich działań	Piętnowanie nawet drobnych form wandalizmu Pociąganie do odpowiedzialności finansowej Uświadamianie uczniom kosztów niezbędnych dla utrzymania szkoły
Kłopoty w nauce i niska frekwencja na niektórych lekcjach szczególnie wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych	Niejasne kryteria ocen Nieciekawy przekaz Informacje mało przydatne życiowo Wpływ grupy Brak zainteresowania ze strony rodziców Brak systematyczności Nauka dla oceny Lenistwo Trudności w nauce Bezkarność Wysoki poziom stresu	Spójne systemy oceniania z poszczególnych przedmiotów Podnoszenie umiejętności nauczycieli Uświadamianie uczniom zastosowań nauki w życiu Piętnowanie nietolerancji i szczególne wyróżnienia dla uczniów zdolnych Zajęcia wyrównawcze w szkole System egzekwowanych sankcji dla wagarowiczów Zajęcia uczące sposobów radzenia sobie ze stresem i uświadamiania sobie jego źródeł

<p>Nagminne usprawiedliwianie przez rodziców wszystkich nieobecności nawet pojedynczych godzin w trakcie zajęć</p>	<p>Ambicje rodziców</p> <p>Brak poczucia odpowiedzialności za swoje działania</p> <p>Przekonanie że rodzice powinni bronić swoich dzieci przed nauczycielami</p>	<p>Uświadamianie rodziców o konsekwencjach takich zachowań</p> <p>Budowanie zaufania do nauczycieli</p>
<p>Rzadkie przypadki agresji o różnych nie fizycznych formach</p>	<p>Negatywne wzorce</p> <p>Nie radzenie sobie z emocjami</p> <p>Bezkarność</p>	<p>Piętnowanie nawet najdrobniejszych przejawów agresji</p> <p>Zajęcia uczące zachowań asertywnych</p> <p>Budowanie zaufania między uczniami a opiekunami</p>
<p>Przypadki kradzieży</p>	<p>Bezkarność</p> <p>Ciekawość</p> <p>Przekora i bunt</p> <p>Uległość wobec grupy</p> <p>Chęć zwrócenia na siebie uwagi</p>	<p>Piętnowanie nawet najdrobniejszych przejawów</p> <p>Anonimowa „poczta” zaufania dla uczniów</p>
<p>Palenie papierosów i inne uzależnienia</p>	<p>Bezkarność</p> <p>Ciekawość</p> <p>Złe wzorce w środowisku</p> <p>Przekora i bunt</p> <p>Uległość wobec grupy</p> <p>Podkreślanie własnej dorosłości</p>	<p>Obiektywne informowanie o skutkach uzależnień</p> <p>Anonimowa „poczta” zaufania dla uczniów</p> <p>Odciągnięcie młodych od środowisk o niewłaściwych nawykach</p>
<p>Bardzo wysoki poziom stresu szkolnego u uczniów nawet bardzo zdolnych</p>	<p>Wrażliwość naturalna</p> <p>Nadmiernie rozbudzone oczekiwania</p> <p>Rywalizacja podsycana przez nauczycieli i samych uczniów</p> <p>Nie zawsze sprawiedliwe ocenianie</p>	<p>Pomoc w kształtowaniu pozytywnego obrazu samego siebie, swoich możliwości i sukcesów</p> <p>Zmiany w szkolnym systemie oceniania</p>

Konflikty między wychowawcami a podopiecznymi	Różne przyczyny zależne od przyczyny konfliktu i cech osobowościowych stron	Nauka negocjacji i poszukiwanie rozjemcy wśród zaufanych osób
Duża liczba wypadków w trakcie zajęć	Lekkomyślne traktowanie przepisów BHP lub nawet ich nieznajomość	Lekcje wychowawcze poświęcone przepisom BHP odpowiedzialności za własne działania

3. Cele i zadania szkolnej profilaktyki

3.1 Właściwe spędzanie wolnego czasu przez młodzież może być istotnym elementem profilaktycznym. W zorganizowanej grupie pod nadzorem kompetentnego opiekuna następuje odłączenie młodego człowieka od grup rówieśniczych o charakterze dysfunkcyjnym i istnieje szansa na stymulowanie rozwoju w oczekiwanym kierunku.

(punkty 1, 5, 8, 9)

3.2 Rozwijanie umiejętności interpersonalnych szczególnie uświadamianie różnic między asertywnością a agresją zgodnie z zasadą, że otwarte i szczerze wyrażanie własnych uczuć przy zachowaniu poszanowania praw i emocji innych nie może być dla nikogo krzywdzące. Również uczenie różnic między uczuciami (np. złości) a sposobami ich wyrażania (np. agresja), co umożliwi uczniowi przejęcie świadomej kontroli nad własnym zachowaniem. W tym punkcie bardzo ważne jest rozwijanie empatii i aktywnego słuchania bo umożliwiają one właściwą ocenę odczuć innych ludzi

(punkty 1, 2, 4, 7, 8, 9)

3.3 Uczenie o znaczeniu motywacji do działania. Pomoże to uczniom przezwyciężyć lenistwo a udział w zajęciach nudę. Właściwie zmotywowany do działania młody człowiek sam stanie się centrum zmian a właściwie pokierowany animator pociągnie za sobą innych być może nieufnych w stosunku do dorosłych.

(punkty 1, 5, 3)

3.4 Poszerzenie kontroli nad uczniami mniej uzdolnionymi i baczne przyjrzenie się źródłom ich problemów. W tym punkcie szczególną rolę powinni odgrywać nauczyciele poszczególnych przedmiotów, gdyż kłopoty w nauce nogą zniechęcić niektórych słabszych uczniów. Nie należy jednak zapominać o roli wychowawcy, którego zadanie polega na właściwym motywowaniu uczniów i wnikliwej obserwacji ich postępów w nauce i w wypadku problemów kierowanie na zajęcia wyrównawcze.

(punkt 3, 7, 8)

3.5 Rozwijanie zdolności uczniów szczególnie uzdolnionych. Może się to odbywać poprzez organizację kół zainteresowań lub nagradzanie wyróżniających się jednostek. Ma to duże znaczenie dla odciągania uczniów od źródeł niepożądanych zachowań ale również zachęca innych do wydajnej pracy.

(punkt 3)

3.6 Zachęcanie do praktyk religijnych może okazać się cennym elementem profilaktyki gdyż stwierdzono ich ochronną rolę. Praktyki religijne zalicza się do czynników chroniących a zachęcanie do nich poprzez własny przykład ma działanie profilaktyczne i wychowawcze. Może się również stać sposobem na internalizację norm społecznych.

(punkt 2,4,5,7,8)

3.7 Informowanie o działaniu substancji psychoaktywnych. Ma to rolę głównie informacyjną. Pozwala jednak na świadomy wybór młodemu człowiekowi, który skrzępowany różnymi zakazami może chcieć się sprzeciwić. Dlatego wyposażenie go we właściwą wiedzę i stworzenie odpowiednich warunków powinno być skuteczniejsze od sztywnych zakazów.

(punkt 8)

3.8 Uczenie o stresie jego przyczynach i sposobach relaksacji Głównym celem tego typu działań jest uświadomienie uczniom, że stres jest nieodzownym towarzyszem naszego życia ale można go ograniczać lub wykorzystywać. Szczególnie istotną rolę odgrywają tu zajęcia z biologii uczące o funkcjonowaniu układu nerwowego człowieka. Jednak metody relaksacji powinny być trenowane na wszystkich zajęciach.

Zwłaszcza jest to istotne w odniesieniu do zagrożenia narkomanią, gdyż właśnie nadmierny stres jest częstą przyczyną sięgania po środki psychoaktywne

(punkt 8,9)

3.9 Ćwiczenia pozwalające na realną samoocenę ucznia. Dzięki takim działaniom można uchronić uczniów przed nieracjonalnymi oczekiwaniami wobec siebie. Zarówno zbyt niska samoocena jak i zbyt wysoka mogą niekorzystnie oddziaływać na relację młodego człowieka ze środowiskiem i być źródłem stresu.

(punkty 8, 9)

4. Plan realizacji szkolnej profilaktyki

4.1 Wychowanie przez osobisty przykład. Ta metoda pracy jest już realizowana przez uczących w naszej szkole. Jej głównym celem jest uświadomienie uczniom jak ważnymi elementami zachowania się i wpływania na innych są empatia i szacunek. Wpływ osobisty pozwala również na konfrontacje pewnych zachowań i ich weryfikacje z własnymi wyobrażeniami (niekoniecznie pożądanymi). Sposobem pomiaru skuteczności tej metody będą wyniki wywiadów przeprowadzanych w niektórych klasach na koniec roku szkolnego.

4.2 Ciągła obserwacja i kontrola środowiska szkolnego i domowego ucznia. Stosowana dosyć powszechnie w postaci nadzoru nad osobami wchodzącymi do szkoły, częstymi kontaktami z

rodzicami, kontrolą nad grupami rówieśniczymi zbudowanymi w oparciu o koła zainteresowań. Te działania powinny być uzupełnione o wnikliwą analizę prowadzonych obserwacji, wywiadów i ankiet.

4.3 Używanie spójnego systemu oceny zachowania. W tym celu wprowadzono w szkole system zeszytów uwag i punktowy system oceny z zachowania.

4.4 Korzystanie z przedmiotowych systemów oceniania. Wydaje się zasadne wprowadzenie tych samych zasad oceniania przez nauczycieli wewnątrz komisji przedmiotowych albo przynajmniej w pewnych grupach np. przedmioty przyrodnicze (biologia, chemia, geografia), przedmioty matematyczno-fizyczne itd. System ten dałby pełniejszy obraz wiedzy i umiejętności naszych uczniów, ułatwiłby też realizację ścieżek edukacyjnych. Uboczną zaletą byłaby możliwość umieszczenia systemów oceniania w widocznym miejscu np. tablicy ogłoszeń.

4.5 Rozwijanie kół zainteresowań i wyrównawczych w zależności od potrzeb sygnalizowanych przez samych uczniów nauczycielom prowadzącym dany przedmiot

4.6 Wykorzystywanie zeszytów uwag jako narzędzia do kontroli zachowań zarówno pozytywnych jak i negatywnych. Służy to również funkcjonowaniu spójnego systemu ocen z zachowania na bazie przyznawanych punktów dodatnich i ujemnych.

4.7 Wypracowanie programu psychoedukacyjnego realizowanego przez wychowawców w ramach godzin wychowawczych i dotyczącego w szczególności asertywności, empatii, komunikacji interpersonalnej, właściwej samooceny i radzenia sobie ze stresem

4.8 Wprowadzenie kontroli nad regularnym i pełnym udziałem w praktykach religijnych. Wydaje się zasadne wprowadzenie systemu sprawdzania frekwencji na uroczystościach szkolnych zwłaszcza w starszych klasach. Mogła by to być np. podpisywana lista obecności przed i po obchodach.

4.9 Prowadzenie zajęć dotyczących profilaktyki zdrowotnej szczególnie w ramach godzin biologii. Systematyczne utrwalanie wiadomości dotyczących dbałości o własne ciało może sprawić że młodzież zrezygnuje z zachowań ryzykownych ze względu na swoje zdrowie. Promocja zdrowia jest również ważnym czynnikiem zmniejszania częstości występowania niektórych schorzeń w późniejszym wieku.

nr	Planowane zadania	Zadania	Sposoby realizacji	Przewidywane efekty	Metody oceny skuteczności	Odpowiedzialni
1	Wychowanie przez osobisty przykład (4.1)	<ul style="list-style-type: none"> Ukształtowanie w uczniach potrzeby empatii i szacunku w kontaktach międzyludzkich 	<ul style="list-style-type: none"> Ciągła praca nad sobą wszystkich pracowników szkoły 	Dobre stosunki wśród pracowników szkoły	Wyniki badań ankietowych prowadzonych przez komisję jakości	Wszyscy pracownicy szkoły
2	Ciągła obserwacja i kontrola środowiska szkolnego i domowego (4.2)	<ul style="list-style-type: none"> Monitorowanie szkoły i kontrola osób wchodzących Realizacja zasady asystencji księdza Bosko 	<ul style="list-style-type: none"> Dyżury nauczycieli na przerwach Nagrania z kamer wideo w szkole Ewidencja osób wchodzących do szkoły Wywiady środowiskowe prowadzone przez wychowawców 	<p>Poczucie bezpieczeństwa wśród uczniów</p> <p>Lepsza orientacja w możliwych źródłach zagrożeń</p>	Wyniki badań ankietowych prowadzonych przez komisję jakości	Wszyscy pracownicy szkoły

3	Spójny system uwag i oceny zachowania (4.3)	<ul style="list-style-type: none"> • Polepszenie stosunków na linii wychowawca – uczeń • Ujednolicenie kryteriów oceny i jej wysokości w różnych klasach 	<ul style="list-style-type: none"> • Wprowadzenie punkтового systemu oceny z zachowania • Prowadzenie zeszytów uwag • System kontroli nad obecnością uczniów na uroczystościach szkolnych (4.8) 	Bardziej jednolite i sprawiedliwe oceny z zachowania Poczucie bezpieczeństwa uczniów	Wyniki badań ankietowych prowadzonych przez komisję jakości	Wychowawcy
4	Ujednolicenie zasad oceniania w grupach przedmiotowych (4.4)	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie spójnego systemu ocen z przedmiotów o podobnym charakterze 	<ul style="list-style-type: none"> • Korzystanie z konkretnych systemów oceniania 	Bardziej jednolite i sprawiedliwe oceny Poczucie bezpieczeństwa uczniów	Wyniki badań ankietowych prowadzonych przez komisję jakości Analiza dokumentacji	Nauczyciele przedmiotu
5	Rozwijanie zainteresowań uczniów (4.5)	<ul style="list-style-type: none"> • Zapobieganie nudzie i poszukiwaniu nieformalnych grup wsparcia • Rozwijanie zdolności uczniów • SALO 	<ul style="list-style-type: none"> • Działalność Oratorium przy szkole • Koła zainteresowań z poszczególnych przedmiotów 	Spędzanie przez uczniów więcej czasu w szkole również w czasie wolnym od nauki	Obserwacja zachowań uczniów Sondażowe badania	Nauczyciele prowadzący koła zainteresowań i prowadzący Oratorium
6	Wykorzystywanie	<ul style="list-style-type: none"> • Kontrola nad 	<ul style="list-style-type: none"> • Wpisy do ogólnie 	Ujednolicenie ocen z	Analiza danych przez	Wszyscy

	zeszytów uwag (4.6)	zachowaniem <ul style="list-style-type: none"> • Zapobieganie bezkarności • Motywowanie do pozytywnych zachowań 	dostępnych zeszytów uwag	zachowania	Radę Pedagogiczną w czasie konferencji	pracownicy szkoły
	Program psychopedagogiczny realizowany na godzinach wychowawczych (4.7)	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmacnianie pozytywnej samooceny ucznia • Nauka o stresie i sposobach radzenia sobie z nim • Kształtowanie umiejętności komunikacyjnych • Rozwijanie asertywnych postaw 	<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia prowadzone przez wychowawców w ramach godzin wychowawczych • Zajęcia prowadzone przez zaproszonych pedagogów i psychologów • Zajęcia i wyjazdy integracyjne dla klas pierwszych 	Nabywanie przez uczniów określonych umiejętności i prezentowanie ich w różnych sytuacjach życiowych	<p>Obserwacja podopiecznych</p> <p>Konspekty z przeprowadzonych zajęć</p> <p>Wpisy w dziennikach lekcyjnych</p>	Wychowawcy
8	Promocja zdrowego stylu życia	<ul style="list-style-type: none"> • Promowanie różnych metod 	<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia SALOS-u • Wyjazdy i 	Zmiana postaw obserwowana u	Konspekty z lekcji i wyjazdów	Nauczyciel biologii,

		rozładowywania stresu nie związanych z zachowaniami ryzykownymi <ul style="list-style-type: none"> • Zachęcanie do uprawiania sportu i turystyki • Namawianie do zainteresowania właściwym odżywianiem się 	dyskoteki organizowane przez szkołę <ul style="list-style-type: none"> • Wprowadzenie w Oratorium „zdrowej żywności” • Pogadanki na lekcjach biologii i godzinach wychowawczych 	uczniów	Menu Oratorium	wychowawcy, prowadzący Oratorium
9	Uczenie o skutkach zachowań ryzykownych	<ul style="list-style-type: none"> • Uświadomienie czym są zachowania ryzykowne i dlaczego ludzie je podejmują • Przedstawienie możliwych konsekwencji zachowań ryzykownych 	<ul style="list-style-type: none"> • Pogadanki w ramach lekcji wychowawczych i biologii 	Zniechęcenie uczniów do podejmowania zachowań ryzykownych	Konspekty z lekcji	Nauczyciel biologii, wychowawcy
10	Pomoc uczniom słabszym	Poprawa samooceny uczniów i zachęcenie	<ul style="list-style-type: none"> • Dyżury nauczycieli 	Lepsze oceny uczniów dotąd słabych	Konspekty i dzienniki z zajęć,	Nauczyciele przedmiotu i

						wychowawcy	
11	Prowadzenie zajęć kształtujących postawy dbałości o własne zdrowie (4.9)	<p>ich do nauki</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nauczanie zasad zdrowego stylu życia • Kształtowanie postaw dbałości o własne zdrowie i dobre samopoczucie 	<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia wyrównawcze • Zorganizowana pomoc koleżeńska 	<ul style="list-style-type: none"> • Lekcje prowadzone w ramach biologii • Akcje promujące prowadzone przez np. PCK lub SANEPID 	Uzyskanie przez uczniów szerokiej wiedzy o zdrowiu i zasadach jego utrzymywania oraz wykorzystywanie ich w życiu codziennym	Sprawdziany wiadomości z biologii	Nauczyciel biologii